

que ab illo didicerant, et ministerium pastorum in sacra hierarchia distributum instituit. Ergo.

PARS PRIMA.

DE NOTIS VERÆ ECCLESIAE.

Notæ Ecclesiæ sunt signa quibus eam a sectis pseudo-christianis tuto discernere possumus. Certum est apud omnes quod hujusmodi notæ vel signa existere debeant; Deus enim omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire, 1 Tim. II, 4: porro extra veram Ecclesiam nulla est salus. Necesse est ergo ut vera Ecclesia tuto ac facile discerni possit.

Dicemus 1° de notarum veræ Ecclesiæ existentia; 2° de illarum applicatione.

CAPUT PRIMUM.

DE NOTARUM VERÆ ECCLESIAE EXISTENTIA.

Ut notæ veræ Ecclesiæ ad finem propositum nos perducere valeant, tres specialiter habeant dotes necesse est, videlicet: 1° debent esse notiores ipsa Ecclesia, alioquin immerito dicerentur notæ; 2° cognitu faciles, quia necesse est ut rudiores sicut et docti veram Ecclesiam cognoscere valeant: non necesse est tamen omnes notas captui idiotarum et ingenio peritorum esse simul proportionatas; 3° veræ Ecclesiæ propriæ; si enim aliis sectis competere, jam illorum ope vera Ecclesia discerni non posset.

Lutherus, Calvinus et Ecclesia Anglicana duas admittunt Ecclesiæ notas, scilicet rectam doctrinæ Christi prædicationem, et legitimam sacramentorum administrationem; nonnulli addiderunt legitimam disciplinam recte administratam. Illæ notæ ad unicam reducuntur, nempe ad veram Christi doctrinam, examine privato ex Scriptura sacra cognitam: ita nunc omnes protestantes, ut ipsi dicunt et in scriptis suis palam exprimunt.

Catholici vero unanimiter affirmant in Ecclesia necessario quidem esse rectam doctrinæ Christi prædicationem, legitimam sacramentorum administrationem et rectam disciplinam; sed negant has qualitates assignari posse tanquam Ecclesiæ notas: quatuor alias assignant notas quæ a concilio Constantinopolitano traditæ sunt his verbis: *et unam, sanctam, catholicam et Apostolicam Ecclesiam*. De his et illis seorsim nobis dicendum est in sequentibus articulis.

ARTICULUS PRIMUS.

DE FALSIS NOTIS A PROTESTANTIBUS ASSIGNATIS.

PROPOSITIO.

Recta doctrinæ Christi prædicatione et legitima sacramentorum administratio immerito assignantur ut notæ Ecclesiæ.

Prob. Illæ enim qualitates immerito assignantur ut notæ Ecclesiæ, quæ non habent conditiones Ecclesiæ notis necessarias: atqui notæ a protestantibus assignatæ non habent conditiones Ecclesiæ notis necessarias. Prima namque conditio est, *ut sint ipsa Ecclesia notiores*: atqui notæ a protestantibus assignatæ non sunt Ecclesia notiores. Quærimus enim ubi sit vera Ecclesia, seu societas quæ veram Christi religionem profiteatur: protestantes respondent eam esse in qua vera est Christi doctrina:

porro hæc responsio idem significat ac si diceretur veram Ecclesiam esse veram Ecclesiam : ergo.

Secunda conditio est *ut illæ notæ sint cognitu faciles* : atqui notæ a protestantibus assignatæ non sunt cognita faciles ; sunt contra cognitu impossibiles, et captum fere omnium superant ; ad hanc enim unicam reducuntur notam, nempe ad veritatem doctrinæ Christi sola discussionis methodo cognitam ; at communiter homines veritatem doctrinæ Christi sola discussionis methodo certo cognoscere non possunt, ut ex infra dicendis clarius patebit. Ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Res aliqua per essentielles proprietates suas innotescit : atqui veritas doctrinæ Christi est proprietas Ecclesiæ Christi essentialis : ergo. Ita minister *Dumoulin*.

R. Dist. maj. Res per essentielles proprietates suas innotescit, quoad naturam, *conc.* ; quoad locum vel modum existentiam, *subdist.* ; per aliquas proprietates, *conc.* ; per omnes, *nego maj.* Etenim naturam alienius rei cognoscere non possumus, nisi per essentielles illius proprietates ; sed illius existentiam et existentiam modum cognoscere possumus quamvis omnes qualitates ejus essentielles non noscamus : sic existentiam luminis, motus, frigoris, etc., novimus, licet plerasque eorum qualitates essentielles nesciamus. Porro de existentia Ecclesiæ, vel potius de illius distinctione a falsis sectis in præsentis quæstione agitur, non vero de ejus essentia. Ergo.

Obj. 2°. Solæ veritates fundamentales sufficiunt ut vera Ecclesia certo distinguatur : atqui illæ veritates ex lectione Scripturarum facile noscuntur : ergo.

R. 1°. Nego maj. Mox enim demonstraturi sumus distinctionem inter veritates fundamentales et non fundamentales admitti non posse.

R. 2°. Nego min. Si enim fundamentales illæ veritates ex sola Scripturarum lectione tam facile noscerentur, omnes protestantes eas unanimiter cognoscere deberent ; at nedum unanimiter cognoscant veritates quas vocant

fundamentales, nunquam eas determinare et sibi metipsis consentire potuerunt, sed in multiplices abeunt sententias sibi contradictorias : ergo.

Obj. 3°. Ecclesia cognosci non potest nisi per characteres a Christo assignatos ; at illi characteres in ipsa Christi doctrina continentur : ergo.

R. 1°. Nego maj. Ecclesia enim cognosci potest per characteres ex illius institutione et existentia fluentes, qui a Christo revelati non fuerunt, sed solo lumine naturali apprehenduntur, ut sunt illius antiquitas, ministerii successio, miracula evidenter patrata. Ergo.

R. 2°. Nego min. Falsum quippe est characteres quibus vera Christi Ecclesia cognosci potest in sola Christi doctrina contineri, siquidem monumenta traditionis ad hoc etiam multum inserviunt.

Fatendum est tamen in doctrina Christi aliquas reperiri notas veræ Ecclesiæ, et eas quærendas ac servandas esse, sed non ad sensum protestantium. Ingens enim est discrimen inter solvere unam quæstionem ex uno aut altero Scripturæ sacræ testimonio ab omnibus admissis, et cunctas doctrinæ Christi veritates sola discussionis via inquirere, distinguere, ab objectis vindicare et integras conservare. Ergo.

Hinc facile explicantur nonnulli textus S. Aug. adversus Donatistas, in quibus dicit Ecclesiam in Scripturis, Ecclesiam in verbis Christi quærendam esse. Sensus est, in Scripturis quærendas esse notas Ecclesiæ ; ostendit enim, ex Scripturis, Ecclesiam Christi debere esse catholicam ; ostendit postea Ecclesiam Romanam esse catholicam ; deinde concludit Donatistarum sectam non esse veram Christi Ecclesiam. Ergo.

ARTICULUS SECUNDUS.

DE VERIS ECCLESIE NOTIS.

Quatuor, ut diximus, assignantur veræ Ecclesiæ notæ, nempe Unitas, Sanctitas, Catholicitas et Apostolicitas. De his seorsim nobis dicendum est.

§ 1. — De Unitate Ecclesiæ.

Quadruplex distinguitur unitas respectu Ecclesiæ, videlicet unitas fidei, quæ in eo consistit ut omnes fideles eamdem fidem profiteantur; unitas regiminis, qua iisdem pastoribus subjiciuntur; unitas facti, quæ potest esse tum doctrinæ, tum regiminis, tum actualis, tum perpetua, et unitas juris, ex qua unitas facti necessario sequatur.

Omnes conveniunt Ecclesiam aliquo sensu debere esse unam; dicitur enim corpus Christi, sponsa Christi. Christus dixit: *Ædificabo Ecclesiam meam*, non vero *ecclesias*. Sed in definienda unitate ista protestantes et catholici longe a se dissentiunt.

Ut ab objectis quibus eum urgebant catholici sese expediret *Jurieu*, excogitavit systema articulorum fidei fundamentalium et non fundamentalium. Duplicem unitatis speciem distinguit: unam generalem, quæ consistit in professione omnium articulorum fundamentalium; et alteram specialem, quæ singulis sectis christianis propria est: sita est in eadem professione quorundam articulorum non fundamentalium. Contendit veram Ecclesiam debere esse unam priori sensu, ac proinde esse *aggregatum* omnium sectarum in articulis fundamentalibus non errantium, licet in cæteris sibi adversentur. Ideo, juxta ipsum, societates particulares membra ejicere possunt extra unitatem sibi propriam, non vero extra unitatem generalem Ecclesiæ: nec proinde extra viam salutis. Hæc unitas essentialis solo errore in articulis fundamentalibus amitti potest. Tale est in substantia famosum systema de quo tractat auctor in opere cui titulus: *Vrai système de l'Eglise*, l. 4, cap. 6 et seq. quod a cunctis protestantibus admissum est, et nunc ubique ab eis proclamatur; sic notanter *Benjamin Constant*, qui in opere dicto *De la Religion considérée dans sa source, ses formes et ses développements*, 3 vol. in-8°, affirmat Christum instituisse religionem quæ corda moveret, non vero quæ mentem fidei dogmatibus necessario

admittendis obstringeret. Hinc, juxta ipsum, Ecclesia coalescit ex omnibus sectis, quæ in infinitum variari et perfici possunt, ratione perfectionis a spiritu humano semper progrediente acquisitæ.

Catholici autem distinctionem articulorum fundamentalium et non fundamentalium procul rejiciunt, contenduntque unitatem Ecclesiæ Christi essentialem consistere in professione ejusdem fidei sine distinctione, in participatione eorundem sacramentorum et in subjectione iisdem pastoribus, et præsertim Romano Pontifici. Hinc requirunt unitatem fidei et unitatem ministerii sui regiminis: qui unitatem fidei disrumpunt, aliquem fidei articulum pertinaciter negantes, dicuntur *hæretici*; qui vero a subjectione legitimis pastoribus debita se retrahentes, unitatem regiminis scindunt, appellantur *schismatici*, a verbo Græco *σχίζω*, *dilacero*. Quibus notatis, sit

PROPOSITIO PRIMA.

Distinctio articulorum fundamentalium et non fundamentalium a Jurieu excogitata, admitti non potest, ac proinde ruit ipsius systema.

Prob. 1°. Illa distinctio admitti non potest quæ nullo nititur principio, impossibilis est in praxi et Deo injuriosa: atqui distinctio articulorum, etc.

1° Nullo nititur fundamento. Fundamentum enim hujus distinctionis reperiri deberet in Scriptura sacra, siquidem protestantes nihil admittunt nisi quod ex Scriptura probatur, et fatentur veritates quas vocant fundamentales a voluntate Christi pendere: quærendum est ergo ex Scriptura utrum Christus voluerit has vel illas futuras esse fundamentales: atqui nullus assignari potest textus in Scriptura quo illa distinctio nitatur; multi, e contra, ei adversantur, quando nempe Ecclesia assimilatur regno, domui, sagenæ, navi, sponsæ, etc., quando dicitur unam esse fidem, sicut unum baptisma, quando Christus decernit eum qui non audit Ecclesiam haben-

dum esse sicut ethnicum et publicanum : prædicta igitur distinctio est arbitraria et nullo innixa fundamento.

2° *Impossibilis est in praxi.* Illa enim distinctio impossibilis est in praxi, si certæ non dentur regulæ quibus articuli fundamentales a non fundamentalibus tuto secernantur : atqui nullæ dantur hujusmodi regulæ. Fateatur *Jurieu* hanc quæstionem esse difficillimam : unde eo ipso plerisque hominibus fit solutu impossibilis.

Tres tamen assignat regulas, ad distinguendos articulos fundamentales a non fundamentalibus : illi namque, juxta ipsum, sunt fundamentales, 1° qui absque dispendio salutis negari non possunt, 2° qui cum gloria Dei et beatitudine hominis connectuntur, 3° qui perpetuo et consensu universali crediti sunt : atqui tres illæ regulæ sunt prorsus insufficientes.

1° Ad nihil inservit prima regula. Asserit enim eos articulos esse fundamentales qui absque dispendio salutis negari non possunt : verum quæretur ab eo quinam articuli absque dispendio salutis possint vel non possint negari. Catholici quidem docent fidem *explicitam* nonnullorum articulorum, v. g., SS. Trinitatis et Incarnationis, ad salutem esse necessariam : sed negant licere vel unum articulum rejicere. Debent ergo protestantes declarare utrum hi vel illi tuto negari possint, et ob quas rationes : porro illud non faciunt : ergo 1°.

2° Non plus inservire potest secunda regula a *Jurieu* assignata. Necesse enim foret ut clare definiretur quinam articuli cum gloria Dei et beatitudine hominis connectantur, vel non connectantur : at illud nec a *Jurieu* nec ab aliis protestantibus determinatur : ergo 2°.

3° Nec pariter sufficit tertia regula ab eodem ministro tradita, scilicet universalis et perpetua Christianorum populorum consensus. Nam, vel requiritur consensus metaphysice universalis, et tunc nullus articulus erit fundamentalis; nullum quippe est dogma quod non fuerit saltem aliquoties impugnatum : vel sufficit consensus moraliter universalis, et tunc fundamentales sunt omnes articuli quos rejiciunt protestantes; nam facile ostendi-

tur illos consensu moraliter universali ante reformationem fuisse admissos. Ergo 3°. Tres igitur regulæ quas tradit *Jurieu* sunt prorsus insufficientes.

Quartam regulam adjecit idem *Jurieu*, quam vocabat regulam *sensationis* seu *gustus*; dicebat enim fideles solo sensu interno bonum a malo et verum a falso secernere, sicut per gustum dulce ab amaro distinguimus : sed nemo non videt quam hæc regula sit arbitraria, fundamento destituta et in praxi illusoria; unusquisque enim sentit et gustat quod vult.

Hoc persentientes hodierni protestantes, solam admittunt rationem ad intelligendam Scripturam et ad fundamentales articulos a non fundamentalibus distinguendos; in talem autem prolapsi sunt indifferentiam, ut apud eos multi theologi, ministri et doctores nullum fere dogma revelatum tanquam fundamentale habeant, ne quidem divinitatem Christi. Luctuosam hanc indifferentiam circa omnes religiones prædixerat *Bossuet*, variis in locis, præsertim 6° *Avertissement*, 3° *partie*; eandem præsentiebat Leibnitz, licet protestans, *Exposition de la doctrine de Leibnitz sur la religion, ouvrage inédit traduit par M. Emery, et publié en 1819.* Illam universaliter existere innumera facta invicte demonstrant. Vide *Essai sur l'indifférence*, t. 1, c. 6 et 7; *Discussion amicale*, t. 1; *Excellence de la Religion catholique de M. Milner*, t. 1, et *Entretiens philosophiques D. de Starck*, celebris Lutherani prædicatoris. Eruditus ille doctor probat ex professo et demonstrat *protestantismum* nihil aliud nunc esse in Germania quam purum *deismum*. Eadem indifferentia nunc viget in Anglia et in America; etiam apud presbyteros, doctores, professores et episcopos, ut testimoniis fide dignis probat D. *Milner*. Imo, a longo jam tempore existit, ut probat exquisitum opusculum a 200 annis circiter editum, oblivioni datum, recenter casu inventum, ex lingua anglicana in nostram conversum, et publicatum sub titulo : *Isaac et Ismaël, Dialogues sur le protestantisme.* Vide etiam *La Réforme contre la Réforme, par Hæningaus*, etc. Ergo 2° distinctio articulorum

fundamentalium et non fundamentalium est chimærea et in praxi impossibilis. Ergo.

3° *Est Deo injuriosa.* Ea enim admissa, vel negari possent veritates habitæ ut revelatæ, quod ipsi protestantes non concedent; vel licita erit negligentia in quærendis veritatibus revelatis quæ a priori judicantur non fundamentales, quod repugnat. Ergo.

Prob. 2° ex traditione. Certum est prædictam distinctionem ante *Jurieu* fuisse inauditam; fatetur ipse auctor, evidentiâ coactus, dogma catholicum a tempore S. Cypriani semper admissum esse in Ecclesia: ergo semper creditum est. Vel enim semper creditum est, vel post Apostolos fuit introductum: at posterius dici non potest: tunc enim hæretici qui per illud a via salutis exclusi fuissent, statim reclamassent; illud saltem non admisissent: atqui tamen illud admiserunt: ergo.

Præterea, vox *Ecclesia* semper usurpata est ab hæreticis sicut a catholicis, pro unica societate omnes hæreticos excludente: hinc semper dictum est: *Ecclesia loquitur; Ecclesia præcipit; Ecclesia definit*, etc. Porro hæc verba convenientia non essent, si Ecclesia Christi esset aggregatum omnium sectarum, juxta beneplacitum *Jurieu* et hodiernorum protestantium: ergo.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1°. Judæi ad fidem conversi, qui post decretum concilii Hierosolymitani ritus Mosaicos adhuc sequebantur, erant hæretici: attamen ab Apostolis fuerunt tolerati: ergo.

R. Nego ant. Illi enim Judæi non erant hæretici, si decreto concilii Hierosolymitani non fuerint oppositi: atqui decreto concilii Hierosolymitani non fuerunt oppositi: in illo namque concilio definebatur observationem rituum Mosaicorum non esse necessariam, et jugum istud gentibus conversis non imponendum esse; sed non fuerat

pronuntiatum ritus illos esse malos et fugiendos: atqui Judæi conversi non arbitrabantur eisdem ritus ad salutem esse necessarios, eos ex consuetudine et ex devotione observabant: Apostoli vero per aliquod tempus hanc consuetudinem toleraverunt, ut Synagoga cum honore sepeliretur. Ergo.

Obj. 2°. Sadducæi apud Judæos in gravibus errantes ad Ecclesiam tunc existentem, seu ad religionem Mosaicam, pertinebant. Ergo.

R. 1°. Retorqueo argumentum: Sadducæi negabant animæ immortalitatem: at immortalitas animæ est articulus fundamentalis. Ergo.

R. 2°. Sadducæi ad Ecclesiam tunc existentem pertinebant, in eo tantum sensu quod judicio publico ab illa non fuerant exclusi: erant enim sicut et multi nunc apud nos sunt increduli, qui reputantur catholici, licet in gravibus errent. Insuper, testante Josepho, munus publicum non obtinebant, nisi prius jurarent se credere animas corporibus superstites esse: non habebantur ergo ut ad corpus Synagogæ seu Ecclesiæ tunc existentis, eodem modo ac cæteri, durantibus erroribus suis, simpliciter pertinentes,

Obj. 3°. I Cor. III, 11-15: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. Si quis autem superædificat super fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fenum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit: dies enim Domini declarabit, quia in igne revelabitur: et uniuscujusque opus quale sit ignis probabit. Si cujus opus manserit, quod superædificavit, mercedem accipiet. Si cujus opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem salvus erit: sic tamen quasi per ignem.* Unde sic argumentabantur *Jurieu* et ejus discipuli: Per aurum, argentum et lapides pretiosos, clare designantur articuli essentialia qui a fundamento, scilicet a Christo, separari non possunt; per ligna, fenum et stipulam alii exprimuntur articuli minus essentialia qui absque dispendio salutis negari possunt, vel doctrinæ falsæ articulis fundamentalibus adjectæ,

quæ tamen fundamentum non destruunt, nec ideo salutem nocent. Ergo.

R. Nego ant. Nam 1º si distinctio articulorum fundamentalium et non fundamentalium clare in illo B. Pauli textu exprimeretur, certe ante *Jurieu* cognita fuisset: atqui nemo ante *Jurieu* hunc textum B. Pauli sic intellexerat.

2º S. Aug., S. Gregor. et multi alii in Scripturis sacris periti, contendunt ibi de doctrina non agi, sed de operibus. Per *aurum*, etc., bona designantur opera; per *ligna, fenum*, etc., designantur opera minus recta, seu venialiter mala: qui ea faciunt, detrimentum patientur; nihilominus salvi erunt, *quasi per ignem*: in illa autem interpretatione nihil est quod opinioni *Jurieu* faveat. Ergo.

3º Si de doctrina ibi agatur, ut probabilius est et contextui magis consentaneum (Vid. Estium in hunc locum), per fundamentum intelligitur Christus quem B. Paulus prædicaverat; per *aurum, argentum et lapides pretiosos*, sana intelligenda est doctrina quam Evangelii præcones annuntiant, sicque super fundamentum recte ædificant; per *ligna, fenum et stipulam*, intelligenda est doctrina eorum qui, a Christo non recedentes in docendo, super legitimum fundamentum etiam ædificant, sed minus recte, quia futiles et curiosas opiniones aut vana eloquii humani ornamenta prædicationi verbi divini inserunt, et ideo, licet salvi fiant, pœnam tamen merentur. Hæc interpretatio, quæ est communior, opinioni *Jurieu* non favet, ut patet. Insuper, si textus ille ad sensum *Jurieu* intelligendus esset, sequeretur solam fidem in Christum esse articulum fundamentalem, non vero fidem in Spiritum sanctum, in immortalitatem animæ, etc.; porro hanc consequentiam non admittit *Jurieu*: immerito igitur præsentem B. Pauli textum in gratiam sui systematis allegat.

Obj. 4º. Catholici suos etiam habent articulos fundamentales qui a nemine negari possunt, et articulos non fundamentales, v. g., B. Mariæ in cœlum assumptionem, etc. Ergo.

R. Nego ant. Apud catholicos plurimæ quidem agitantur quæstiones in scholis, v. g., circa B. Mariæ Virginis mortem, assumptionem; sed, juxta omnes, opiniones in his punctis communiter admittæ, ad fidem non pertinent, quia clare in deposito revelationis non continentur, nec ab Ecclesia fuerunt definitæ.

Sunt etiam apud eos veritates quarum fides explicita requiritur ut necessaria, et veritates quarum fides implicita sufficit: cuncti fideles tenentur credere fide saltem implicita quicquid credit Ecclesia; habent in auctoritate Ecclesiæ regulam credendi claram, obviam, uniformem, constantem. Porro qui viam privati examinis sequuntur hujusmodi regulam non habent, ut patet.

Catholicus optime ac rectissime dicere potest: Firmiter credo quicquid credit et docet Ecclesia. Hæc propositio habet sensum clare determinatum. Quid dicere potest examinis privati assecla? Credo ut fundamentalia ea quæ ratio mea clare ostendit in libris sacris contenta, et implicite seu ut non fundamentalia ea quæ ratio mea in posterum demonstrabit in sacris libris expressa. Certe hujusmodi propositio non habet sensum determinatum. Ergo, etc.

Obj. 5º. Diversæ sectæ christianæ valide sacramenta administrant, ut omnes saltem de plurimis sacramentis admittunt; atqui sacramenta valide non administrant, inquit *Jurieu*, si de Ecclesia non essent: ergo.

R. Nego min. Nam validitas sacramentorum a sola voluntate Christi pendet: atqui Christus voluit ut quædam sacramenta a schismaticis, hæreticis, apostatis aliisque hominibus valide administrarentur. Sic tota intellexit et tradidit antiquitas de baptismo et de ordinatione; sed nihilominus illæ sectæ ut schismaticæ et hæreticæ constanter habitæ sunt. Non sua sic administrant sacramenta, sed sacramenta veræ Ecclesiæ, pro quibus conferendis sunt instrumenta; nam, ut observat S. Aug. contra Donat., de Bapt. lib. 1, c. 10, separantur quidem a vinculo charitatis et pacis, sed quisbusdam in punctis adhuc junctæ esse possunt cum vera Ecclesia, possunt

retinere characterem et ritum externum cui, ex institutione Christi, annexa est gratia : in illo autem casu, vi characteris et ritus externi, valide conferuntur sacramenta : præfatum ergo argumentum, quod tantopere ventitat *Jurieu*, nihil probat.

Obj. 6°. Rejecta distinctione articulorum fundamentalium et non fundamentalium, salus obtineri non potest nisi in una tantum secta christiana : at talis doctrina rigiditate sua ad desperationem ducit. Ergo, etc.

R. Nego min. Jam enim ostendimus et protestantes fatentur nobiscum salutem obtineri non posse extra veram Christi Ecclesiam : tota igitur quæstio examinanda est ubi sit vera Christi Ecclesia, id est, quænam societas veram Christi doctrinam profiteatur.

Non de doctrina nostra sequitur omnes qui in aliis sectis vivunt damnandos esse : nam 1° constat ex mox dictis eos qui, juxta ritum a Christo determinatum, baptizantur in aliis sectis, esse justificados, ad animam veræ Ecclesiæ pertinere, ac proinde salvandos fore nisi culpa sua a statu gratiæ sanctificantis excidant. 2° Qui bona fide errori adhærent, aut sufficientem non habent advertentiam ut peccent mortaliter in actu adhæSIONIS et in ejus perseverantia, materialiter tantum sunt hæretici aut schismatici : ergo salvi erunt si Deum aliter mortaliter non offenderint. 3° Qui materialiter tantum errori adhærentes, Deum mortaliter offenderunt, adhuc salvari possunt, si nempe præcipua fidei dogmata propter Dei auctoritatem credant, parati alia credere si ea cognoscerent, et de peccatis suis perfecte conterantur.

Nulli ergo damnabuntur præcise quia in hæresi vel schismate existunt, sed quia in errore culpa sua remanent : porro illud non repugnat : ergo. Hanc doctrinam communiter docent theologi, post S. Aug. qui sic se habet, Epist. 43, alias 162, ad quosdam Donatistas episcopos : « Qui sententiam suam, quamvis falsam atque » perversam, nulla pertinaci animositate defendunt, » præsertim quam non audacia præsumptionis suæ pepe- » rerunt, sed a seductis atque in errorem lapsis paren-

» tibus acceperunt, quærent autem cauta sollicitudine » veritatem, corrigi parati cum invenerint, nequaquam » sunt inter hæreticos deputandi. » Ergo.

Notandum bonam fidem a theologis catholicis requisitam non esse indifferentiam circa varias sectas christianas, sed sinceram animi dispositionem quærendi, pro posse, veritatem, eam semel cognitam amplectendi atque palam profitendi.

PROPOSITIO SEGUNDA.

Unitas Ecclesiæ Christi essentialis consistit in professione ejusdem doctrinæ, ita ut minima hæresis a via salutis per se excludat.

Prob. Illa propositio evidenter sequitur ex præcedenti ; probatur insuper Scriptura sacra, traditione et ratione.

1° *Scriptura sacra.* Christus enim apud Matth. xxviii, 20, dixit Apostolis : *Docentes eos servare omnia quæcumque mandavi vobis. Quæcumque*, absque ulla distinctione aut exceptione. Insuper, postulat pro omnibus qui in ipsum credituri sunt, ut sint unum in Deo, sicut Pater est in Filio, et Filius in Patre, Joan. xvii, 21 : *Ut credat mundus*, inquit, *quia tu me misisti* : porro talis non existit unio inter sectas dogmata contradictoria docentes et se invicem anathematizantes : ergo.

B. Paulus, Eph. iv, 4, sic habet : *Solliciti servare unitatem spiritus in vinculo pacis. Unum corpus, et unus spiritus, sicut vocati estis in una spe vocationis vestræ. Unus Dominus, una fides, unum baptisma.*

Philipp. ii, 2 : *Implete gaudium meum, ut idem sapia- tis, eandem charitatem habentes, unanimes, id ipsum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem gloriam.*

Tit. iii, 9 : *Stultas autem quæstiones, et genealogias, et contentiones, et pugnas legis devita ; sunt enim inutiles et vanæ. Hæreticum hominem, post unam et secundam correptionem, devita.* Porro evidenter affirmari non potest

sectas in doctrina sibi oppositas servare omnia quaecumque mandavit Christus, habere unitatem spiritus *in vinculo pacis*, unam profiteri fidem, *eandem charitatem* habere, esse *unanimes*, *idipsum sentientes*, *nihil per contentionem* dicere, *hæreticum hominem* devitare, etc. Ergo.

2° *Traditione*. Constat enim, ex sanctis Patribus et toto historiæ ecclesiasticæ decursu, errantes in fide, etiam in articulis qui protestantibus minus essentialia visi sunt, semper exclusos esse ab Ecclesia velut hæreticos. S. Aug. nonaginta numerat hæreses ab Apostolis usque ad tempus suum : inter eas saltem plurimæ articulos a protestantibus velut fundamentales assignatos procul dubio tenebant; attamen divus Aug. omnes similiter damnat; idem fecerant S. Epiph. et S. Irenæus, lib. contra Hæreses. A tempore S. Aug. usque ad Lutherum, idem fere numerus hæreseon computatur, et omnes pari modo sine ulla exceptione proscriptæ sunt. Ergo.

3° *Ratione*. Qui solverit unum de mandatis etiam minimis, Matth. v, 19, non intrabit in regnum celorum; nam qui peccat in uno, factus est omnium reus, Jacob. ii, 10. Ergo similiter, qui unam negat veritatem a Christo revelatam, salvari non potest; eo ipso enim quod Christus has veritates revelaverit et jusserit ut Apostoli eas docerent, voluit ut omnes eadem animi submissione crederentur : ergo 3°, etc.; aliunde, etc. Ergo, etc.

PROPOSITIO TERTIA.

Invariabilis est Ecclesia in fide sua.

Propositio hæc sequitur ex præcedenti : Si enim vera Christi Ecclesia essentialiter sit una in fide, ita ut negatio unius articuli constituat hæreticum, nulla admitti potest mutatio. Unde axioma catholicum, a beato Stephano Papa contra rebaptizantes probatum, et toties repetitum : *Nihil innovetur, nisi quod traditum est* (S. Cypr. Epist. 74).

Vincentius Lirinensis, in I Commonitorio, n. 22, dicebat loquendo de textu B. Pauli, I Tim. vi, 20 : *Depositum custodi* : « Quid est depositum? Id est quod tibi » creditum est, non quod a te inventum; quod susce- » pisti, non quod excogitasti; rem non ingenii, sed doc- » trinæ; non usurpationis privatæ, sed publicæ tradi- » tionis. »

Notandum invariabilitatem in fide non esse oppositam definitioni novarum propositionum. Ecclesia enim novas definiendo propositiones, objectum fidei suæ non mutat, sed tantum decernit hanc aut illam veritatem in deposito revelationis contineri.

A fortiori theologorum opiniones, ad fidem minime pertinentes, variari possunt, absque læsione invariabilitatis fidei.

PROPOSITIO QUARTA.

Vera Christi Ecclesia ita est una ratione regiminis, ut a via salutis excludantur schismatici, etiamsi in doctrina non errent.

Prob. Illud pro certo tenendum est quod constat Scriptura sacra, traditione et ratione : atqui constat, etc.

1° *Scriptura sacra*. Ecclesia enim variis in locis Scripturæ comparatur ovili, regno, civitati, domui, familiæ, corpori, etc.; at illæ figuræ unitatem regiminis denotant : qui ergo a regimine ecclesiastico per schisma separantur, jam de Ecclesia non sunt, sicut oves a regimine pastoris sejunctæ non sunt de ovili, subditi a ductu regis separati non sunt de regno, etc.; hoc ipso extra viam salutis sunt positi. Ergo 1°.

2° *Id constat traditione*. Novatianus, contra regulas legitimas pontifex Romanus consecratus, et Donatus similiter in sede Carthaginensi intrusus, erant tantummodo schismatici; attamen ipsi ipsorumque sectatores semper habiti sunt ut extra Ecclesiam positi solo facto schismatis : unde S. Cyprianus, Epist. 76 : « Novatianus in Ecclesia

» non est, nec Episcopus computari potest, qui Evangelica et Apostolica traditione contempta, nemini succedens, a seipso ortus est. » Idem affirmat S. Aug. pluribus in locis de Donatistis.

S. Ignatius, in Epist. ad Philadelphos, dicit « eos non esse cum Christo qui non sunt in unitate Ecclesiae cum Episcopo; et eos qui schisma facientem sequuntur, regnum Dei non hereditare. » Idem habent S. Polycarpus, S. Justinus, S. Hieronymus, etc. Ergo 2°.

3° *Idem constat ratione.* Vel enim Ecclesia est unica ratione regiminis, vel duo aut plura ministeria a se independentia simul existere possunt in Ecclesia: atqui posterius dici non potest; nam si plura ministeria a se independentia simul existerent, vel a Christo instituta, vel post Christum formata fuissent: atqui neutrum supponi potest. Non prius; quia certum est Christum unicam instituisse societatem sub unico regimine, sicut ovile est sub unico pastore, regnum sub unico rege, civitas sub unico magistratu, domus sub unico patrefamilias, etc. Non posterius; nam haec ministeria ab hominibus formata essent, et tunc vitam spiritualem non haberent; forent quippe sicut membrum a corpore separatum, vel ramus a trunco arboris sejunctus: statim arescit et perit. Ergo 3°, etc.; aliunde, etc. Ergo. Vide exquisitum opus Nicole, *Unité de l'Eglise*, c. 10, etc.

Inferendum est ex cunctis probationibus mox allatis omnes pastores regimini verae Ecclesiae praepositos unum efficere corpus, ac consequenter supremum agnoscere caput, scilicet Romanum Pontificem, cui subjiciuntur.

PROPOSITIO QUINTA.

Vera Ecclesia non tantum unitatem facti, tum doctrinae, tum regiminis, sed et unitatem juris necessario habet.

Prob. Unitas est proprietas verae Ecclesiae essentialis, ut patet ex dictis; ergo non sufficit ut hic et nunc exis-

tat, nec ut semper exstiterit, sed requiritur insuper ut existat principium fixum et invariabile ex quo haec unitas necessario sequatur; alioquin semper timendum foret ne aliquando deficeret.

Sequitur ex dictis Christum non instituisse religionem cordis tantum, ut quidam recentes philosophi affirmaverunt; sed voluisse simul, imo intendisse primo mentem face fidei illuminare, ut sensus cordis in semitis omnium virtutum tuto ducerentur.

§ II. — De Sanctitate Ecclesiae.

Multiplici modo Ecclesia dici potest sancta: videlicet, 1° ratione fundatoris et primarii capitis, nempe Christi; 2° ratione finis, id est, sanctificationis hominum; 3° ratione mediorum quibus haec sanctificatio producitur, scilicet, doctrinae credendae, praceptorum servandorum et cultus quo Deum honorari jubet; 4° ratione sanctificationis realiter existentis, saltem in pluribus membris.

Sub diversis his respectibus *sanctam* esse debere veram Ecclesiam libenter nobiscum fatentur protestantes, excepto quod velint omnia ipsius membra esse sancta, et peccatores ad eam non pertinere. Nos vero demonstrabimus infra nimiam hanc sanctitatis extensionem esse errorem.

Notandum est iterum duplicem adhuc distingui sanctitatem: internam scilicet, quae soli Deo perfecte nota est; et externam, quae nonnullis signis, v. g. miraculis et prophetiis, exterius manifestatur.

Certum est sanctitatem internam assignari non posse ut Ecclesiae *notam*.

Certum est, e contra, sanctitatem signis divinis exterius manifestatam, veram indicare Ecclesiam, ac proinde ipsius esse *notam*: repugnat enim Deum talibus signis homines in errorem inducere.

An vero Deus hujusmodi signa sanctitatis in Ecclesia